

MILLIY VA ZAMONAVIY RAQS UYG'UNLIGI: AN'ANA VA INNOVATSIYA

Maxammadjonova Muslima

O'zbekiston davlat Xoreografiya akademiyasi
"Xoreografiya jamoalari rahbari" bo'limi 2-kurs talabasi.

Muxamedova M.A.

Ilmiy rahbar.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22134235>

Bugungi kunda globallashtirish jarayoni dunyoning barcha sohalariga, jumladan san'at va madaniyatga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Har bir xalq o'zining milliy qadriyatlarini saqlab qolish bilan birga zamonaviy taraqqiyot bilan ham hamnafas bo'lishga intilmoqda. Bu jarayon san'atning barcha yo'nalishlarida, ayniqsa raqs san'atida yaqqol namoyon bo'lmoqda. Chunki raqs san'ati xalqning tarixiy xotirasi, ma'naviyati, urf-odatlar va estetik qarashlarining ifodasi sifatida muhim ahamiyatga ega.

Raqs san'ati qadim zamonlardan buyon insoniyat madaniyatining ajralmas qismi bo'lib kelgan. Tarixiy manbalarga qaraganda, ilk raqs harakatlari ibtidoiy jamiyat davrida marosim va diniy urf-odatlar bilan bog'liq holda shakllangan. Keyinchalik esa raqs san'ati rivojlanib, xalqning madaniy hayotida muhim vositaga aylangan. Ayniqsa Sharq xalqlari, jumladan o'zbek xalqi raqs san'atiga juda boy meros qoldirgan.

O'zbek milliy raqs san'ati o'zining nafisligi, jozibadorligi va falsafiy mazmuni bilan alohida ajralib turadi. Milliy raqslarimiz xalqning hayot tarzi, mehnati, quvonchi va ruhiyatini aks ettiradi. Har bir hududning o'ziga xos raqs maktabi shakllangan bo'lib, ular Xorazm, Buxoro va Farg'ona-Toshkent uslublari sifatida tanilgan. Bu uslublarning har biri harakatlari, ifoda vositalari va musiqiy ohanglar jihatidan bir-biridan farqlanadi.

Masalan, Xorazm raqs maktabi keskin, jo'shqin va kuchli harakatlari bilan ajralib turadi.

Ayniqsa "Lazgi" raqsi insonning ichki energiyasi va hayotga bo'lgan muhabbatini ifoda etuvchi noyob san'at namunasi hisoblanadi. Farg'ona-Toshkent uslubi esa nozik, mayin va latofatli harakatlari bilan ajralib turadi. Buxoro raqslari esa o'zining jiddiyligi, viqori va estetik chuqurligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Milliy raqs san'atining asosiy vazifalaridan biri xalqning tarixiy merosini saqlab qolishdir.

Chunki raqs orqali avlodlardan avlodga milliy an'analar, urf-odatlar va ma'naviy qadriyatlar yetkaziladi. Har bir harakat va jest ortida muayyan ma'no mujassam bo'ladi. Bu esa milliy raqsni oddiy harakatlardan yig'indisi emas, balki ma'naviy tarbiya vositasi ekanini ko'rsatadi.

Bugungi zamonaviy davr esa san'atdan yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda.

Zamonaviy raqs yo'nalishlari — contemporary, jazz dance, hip-hop, street dance va boshqa yo'nalishlar yoshlar orasida keng ommalashib bormoqda. Bu yo'nalishlarning asosiy xususiyati erkinlik, ijodiy yondashuv va yangi harakat tizimlariga asoslanganligidir.

Zamonaviy raqs san'atida tananing plastikaligi, ritmni his qilish, emotsional ifoda va sahna erkinligi katta ahamiyatga ega. Ayniqsa contemporary yo'nalishi insonning ichki ruhiy holatini ifodalashga xizmat qiladi. Bu esa zamonaviy san'atning psixologik va estetik jihatdan rivojlanganini ko'rsatadi.

Bugungi san'at taraqqiyotida milliy va zamonaviy raqs uyg'unligini yaratish dolzarb masala hisoblanadi.

Chunki an'ana va innovatsiya bir-birini inkor etmaydi, aksincha bir-birini boyitadi. Milliy raqs san'ati o'zining ildizlari bilan mustahkam tursa, zamonaviy raqs unga yangi shakl va mazmun beradi.

Xoreografiya san'atida innovatsiya deganda yangi sahna yechimlari, yangi harakat kombinatsiyalari, texnologik vositalar va ijodiy tajribalar tushuniladi. Bugungi kunda raqs spektakllarida multimedia texnologiyalaridan foydalanish kengayib bormoqda. Yorug'lik dizayni, lazer texnologiyalari, virtual sahna elementlari va videoproeksiya raqsning ta'sirchanligini yanada kuchaytirmoqda.

Shuningdek, raqs ta'limida ham innovatsiyalar katta ahamiyatga ega. Bugungi kunda onlayn platformalar orqali darslar tashkil etilishi, videoanaliz usullari va sun'iy intellekt asosidagi tahlil vositalari raqqoslarning mahoratini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshiradi.

Milliy va zamonaviy raqs uyg'unligi yosh avlod tarbiyasida ham katta rol o'ynaydi.

Yoshlar milliy raqslarni o'rganish orqali o'z ildizlarini, tarixini va milliy qadriyatlarini anglaydi.

Zamonaviy raqs esa ularda erkin fikrlash, ijodkorlik va yangilikka intilish fazilatlarini rivojlantiradi. Natijada shaxsda milliylik va zamonaviylik uyg'unlashadi.

Psixologik nuqtai nazardan qaraganda ham raqs san'ati insonning ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muntazam raqs mashg'ulotlari stressni kamaytiradi, asab tizimini mustahkamlaydi va insonning kayfiyatini yaxshilaydi. Shu bilan birga raqs jismoniy sog'lomlikni ta'minlab, mushaklarni rivojlantiradi va tananing moslashuvchanligini oshiradi.

Men ham bir necha yillardan buyon raqs san'ati yo'nalishida tahsil olib kelmoqdaman. Shu vaqt davomida milliy va zamonaviy raqslarning o'ziga xos xususiyatlarini chuqur o'rganib kelmoqdaman. Men uchun milliy raqs — bu ildiz, tarix va meros bo'lsa, zamonaviy raqs — bu rivojlanish, yangilik va kelajakdir.

Mening asosiy maqsadlarimdan biri milliy raqslarimizni zamonaviy innovatsiyalar bilan uyg'unlashtirib, yangi sahna asarlarini yaratishdir. Men kelajakda milliy merosimizni asrab-avaylagan holda uni zamonaviy dunyo talablariga mos ravishda rivojlantirishni xohlayman.

Chunki bugungi san'at aynan yangilik va an'ananing uyg'unligida taraqqiy etadi.

Xulosa qilib aytganda, milliy va zamonaviy raqs uyg'unligi bugungi san'at rivojining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu uyg'unlik orqali milliy qadriyatlar saqlanadi, shu bilan birga yangi ijodiy imkoniyatlar yaratiladi. Har bir yosh xoreografning vazifasi milliy san'atni chuqur o'rganish, uni innovatsion yondashuvlar bilan boyitish va kelajak avlodga yetkazishdan iboratdir.

Chunki san'atning kelajagi an'ana va innovatsiyaning uyg'unligida yashaydi.